

नेपालको पहिलो

कृषि

साप्ताहिक

Nepal's First Agriculture Weekly

Shreenagar

श्रीनगर - कृषकको सहयात्री
"कृषकको उन्नती, समृद्धि तथा सुखद जीवनप्रति समर्पित"

कृषकको समस्याको सहि पहिचान अनी समाधान.....
श्रीनगर एगो फार्म

www.safnepal.com

● वर्ष ४ ● अङ्क ३३ ● २०७२ चैत्र ७ गते आइतबार ● (March. 20, 2016) मूल्य रु.१०/-

श्वेत क्रान्तिको बिगुल फुक्दै

० पृष्ठ ३ मा

० पाँच वर्षभित्र कृषिमा आत्मनिर्भर हुने ! ० पृष्ठ ३ मा

० म्याद गुज्रिएका पशु औषधी बजारमा फालाफाल

० पृष्ठ ७ मा

कृषिमा आधुनिकीकरण

अत्यावश्यक

० पृष्ठ ३ मा

राजनीतिमा

विरक्ति एर कृषिमा

० पृष्ठ ५ मा

बाँझो जमिन, लोहिया र राजा वीरेन्द्र

भारतीय समाजवादी नेता राममनोहर लोहियाले जमिन बाँझो राख्न र उर्वरभूमिमा कारखाना स्थापना गर्न नहुने सिद्धान्त धेरै पहिले राखेका हुन् । तर यहाँ लोहियाका शुभचिन्तकले उनको सिद्धान्त भाषणमा उपयोग गरेर सत्ताको भन्दा चढे पनि व्यवहारमा लागू गर्न सकेनन् । लोहियाका विभिन्न सिद्धान्तमध्ये जमिन बाँझो राख्नु अपराधलाई प्रश्रय दिनु हो भन्ने थियो । तर नेपालमा आफूलाई लोहियाका अनुयायी र उनका विचारलाई समर्थन गर्ने नेपाली कांग्रेस र कम्युनिस्टका नेता सत्तामा पटक पटक पुगे । तर जमिन बाँझो राख्ने प्रचलनमा कहिल्यै कमी ल्याउन सकेनन् । धेरै टाढा जानुपर्दैन । सिंहदरवारबाट १८ किलोमिटर पूर्व भक्तपुरको सल्लाघारी चोकमा भन्डै पाच हेक्टर (एक सय रोपनी) जमिन बाँझो भएको एक दशक नाघिसक्यो । सरकारले सो उर्वर भूमि उपयोगमा ल्याउन चाहेको भए सक्थ्यो । यद्यपि विभिन्न सरकारको कमजोर इच्छा शक्तिका कारण जमिन उपयोगमा आउन सकेन । भक्तपुरको हनुमन्ते खोलाबाट सजिलै साँचाइ गरी खेती गर्न सकिने सो जमिन सरकारको स्वामित्वमा आएको एक दशक नाघिसकेको छ ।

नहुँदा बाँझो जमिन उपयोगमा आएन । त्यसैले बर्सेनि खाद्यान्न तथा तरकारीको आयात घट्नुको सट्टा बढेको बढै छ भन्छन् कृषि विज्ञ डा कृष्णप्रसाद पौडेल । आपूर्ति मन्त्रालयका अनुसार नेपालले प्रतिमहिना रु दुई अर्बको चामल भारतबाट आयात गर्दै आएको छ । विसं २०५८ जेठ १९ गते तत्कालिन राजा वीरेन्द्रको परिवारले ज्यान गुमाउनु पर्‍यो । दरबार हत्याकाण्डपछि नेपाल सरकारले नेपाल ट्रष्टको स्थापना गरी राजा वीरेन्द्रको सम्पत्ति खोजविन गर्ने कार्यको जिम्मेवारी सुम्पियो । नेपाल ट्रष्टका अनुसार राजा वीरेन्द्रका नाममा विभिन्न जिल्लामा ३३ हजार ८७० रोपनी जग्गा रहेको छ भने भक्तपुरमा मात्रै १०० रोपनी जग्गा अभिलेखमा पाइन्छ । सल्लाघारीको बाँझो जमिन एउटा प्रतिनिधि उदाहरणमात्र हो । यस प्रकारका जमिन घडेरीकरणमा रुपान्तरण, निजी वन बनाउने बहाना, कलकारखाना स्थापना र युवा जमात विदेशिएका कारण बाँझो हुन गएको सरकारको भनाइ छ । तर कृषि विकास मन्त्रालयमा सम्पर्क गर्दा सरकारसँग बाँझो जमिनको आधिकारिक तथ्याङ्क पाइँदैन । संयुक्त राष्ट्रसङ्घअन्तर्गत रहेको खाद्य

राजाराम कार्की

खाद्यान्नको असमान वितरण, असमानता र विभेद हो । एकातिर जमिन बाँझो अर्कातिर कुपोषणको अवस्था नेपालमा संसारकै उच्च छ । पाँच वर्षमुनिका ४१ प्रतिशत बालबालिकाको शारीरिक वृद्धि रोकिएको छ । उनीहरु २९ प्रतिशत कम तौलका छन् । ११ प्रतिशत दुब्ला छन् । पहाड र हिमाली भेगमा बालबालिकाको शारीरिक वृद्धि अवरुद्ध रहेको खाद्य तथा कृषि सङ्गठनको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ । नेपालमा भन्डै ६० लाख मानिसलाई दुई छाक खान धौधौ परेको कृषि विकास मन्त्री हरिबोलप्रसाद गजुरेलको भनाइ छ । यसो हुनुको मुख्य कारण समयमा मलखाद, वीउबिजन उत्पादनको उचित मूल्य, कृषिमा उदासीनता, कृषि पेसालाई उपहास निर्वाहमुखी खेती प्रणालीमा सुधार हुन नसक्नुलगायत हो । खाद्य तथा कृषि सङ्गठनको तथ्याङ्कअनुसार विश्वमा प्रतिदिन एक अर्ब १५ करोड जनता भोकै बस्नुपरेको छ । कृषि गणना, २०६८ अनुसार नेपालको कुल जनसङ्ख्याको ७१ प्रतिशत जनसङ्ख्या कृषिमा आत्मनिर्भर छ । कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान ३४ प्रतिशत छ । जमिन उपयोगका हिसाबले ३० लाख ९१ हजार हेक्टरमा खेती गरिँदै आएको छ । घडेरीकरणमा रुपान्तरण तथा बाँझो जमिन १० लाख ३० हजार हेक्टर छ भने वन जङ्गलले ढाकेको जमिन ५८ लाख २८ हजार हेक्टर, चरन १७ लाख ६६ हजार हेक्टर, पानीले ढाकेको क्षेत्र तीन लाख ८३ हजार हेक्टर र अन्य जमिन २६ लाख २० हजार हेक्टर रहेको छ ।

“नेपालमा भन्डै ६० लाख मानिसलाई दुई छाक खान धौधौ परेको कृषि विकास मन्त्री हरिबोलप्रसाद गजुरेलको भनाइ छ । यसो हुनुको मुख्य कारण समयमा मलखाद, वीउबिजन उत्पादनको उचित मूल्य, कृषिमा उदासीनता, कृषि पेसालाई उपहास निर्वाहमुखी खेती प्रणालीमा सुधार हुन नसक्नुलगायत हो । खाद्य तथा कृषि सङ्गठनको तथ्याङ्कअनुसार विश्वमा प्रतिदिन एक अर्ब १५ करोड जनता भोकै बस्नुपरेको छ ।”

राजा वीरेन्द्रको नाममा रहेको सो जग्गा नेपाल सरकारको स्वामित्वमा आएको १२ वर्ष नाघिसकेको हो । बाह्र वर्षमा कांग्रेस र कम्युनिस्टका धेरै नेता सत्तामा पुगे । परिणाम देखाउन आट र दृष्टिकोण

तथा कृषि सङ्गठनका अनुसार आठ करोड ७० लाखभन्दा बढी मानिस भोक र कुपोषणबाट पीडित रहेको उल्लेख छ । त्यसो हुनुमा मुख्य कारण जमिन बाँझो हुने क्रम बढ्नु,

कृषि विकास मन्त्रालय योजना तर्जुमा गर्दै

चालु आर्थिक वर्षमा कृषि क्षेत्रको विकासमा कति उल्लेख्य काम भयो भन्ने अहिले नै मूल्यांकन गर्ने अवस्था छैन । हुन त चालु आर्थिक वर्षका दुई चौमासिक समाप्त भईसकेको भएपनि यी दुई चौमासिक भित्रमा कृषि क्षेत्रको आमूल परिवर्तन हुने खालका कुनै पनि काम भने भएको देखिँदैन । रकम खर्च गरिएभरि प्रगति मानिने परिपाटीका कारण जसरी हुन्छ खर्च गर्ने प्रवृत्ति बढ्दै गईरहेको छ । भातिर प्रगति देखाउनका लागि हरेक वर्ष विनियोजित बजेट छुट्याइएको शीर्षकमा खर्च गर्नका लागि कार्यालयहरू मरिहत्ते गरेर लागिरहेका देखिन्छन् । कृषि विकास मन्त्रालयले पछिल्ला समयमा निजी क्षेत्र मार्फत काम गर्ने गरी विनियोजन गरिएको करोडौं रूपैयाँ केवल भारित प्रगति मात्र देखिने खालका छन् । त्यसले कुनै पनि किसान वा कृषि क्षेत्रमा भने प्रगति देखाउन सकेको छैन । मन्त्रालयको बजेट कसरी हुन्छ सिध्याउने भन्नेमा नै सरोकारवाला निकायहरू सक्रिय भएको देखिन्छ । चालु आर्थिक वर्षको बजेटको मूल्यांकन वितेका दुई चौमासिकलाई आधार मानि यतिखेर कृषि विकास मन्त्रालय आगामी आर्थिक वर्षका लागि बजेट तथा कार्यक्रमको पूर्व तयारीमा जुटेको देखिन्छ । अनुदानमुखि कार्यक्रमहरूलाई मन्त्रालयले महत्व पनि दिएको छ । तर राज्यकोषबाट वितरण गरिएको कृषिको अनुदान सहि सदुपयोग गराउन नसक्दा अनुदानमाथि गिद्दे नजर पर्न लागेको आरोप समेत लाग्न थालेको छ । आगामी वर्षका लागि कृषि विकास मन्त्रालयले योजना तर्जुमा गरिरहँदा कृषि मन्त्रालयले निर्धारण गरे अनुरूप मुलुकलाई पाँच वर्ष भित्र आत्मनिर्भर बनाउने खालको गरिनु पर्दछ । तर पाँच वर्षभित्र कृषिका कुन कुन बस्तु र बालीलाई आत्मनिर्भर बनाउने र कसरी बनाउने भन्ने ठोस योजना आवश्यक छ । हरेक वर्ष योजना तयार हुने, बजेट विनियोजन हुन तर काम भने कागजमा भारित प्रगति बाहेक अरु केही नहुने हो भने त्यसको औचित्य हुने छैन । हरेक मन्त्रालयले आगामी आर्थिक वर्षका लागि बनाउने यस्ता योजनाले चौथाई रुपमा मात्र सफल हुने मुश्किलले देखिन्छ । अहिले योजना बनाईरहँदा कृषि क्षेत्रसँग सरोकार राख्न अन्य मन्त्रालयले पनि बजेट विनियोजन गर्दा दोहोरोपना नआउने गरी बनाउने हो भने केही मात्रामा भएपनि किसानहरूले राहत पाउने थिए कि ? यद्यपि तल्लो तहसका किसानसम्म बजेट पुग्न नसक्नु र परम्परागत कृषिलाई आधुनिक कृषिमा रुपान्तरण गर्ने नाममा भद्रगोल रुपमा खर्च गर्ने परिपाटीको अन्त्य हुने खालका योजना अब कृषि विकास मन्त्रालयले ल्याउनु आवश्यक छ । ■

आफ्नै सूचना

नेपालको पहिलो कृषि साप्ताहिकका रूपमा प्रकाशित कृषि साप्ताहिकमा तपाईंका क्षेत्रमा भए/गरेका कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित सूचना/समाचार वा लेख/रचनाहरू छनू भने हामीलाई बिहिबारभित्र पठाउनुहुन अनुरोध गरिन्छ ।

सम्पर्क

कृषि साप्ताहिक, बागबजार

इमेल : sajnepal@gmail.com

web: www.krishionline.com

सम्पादकलाई चिठी

सर्वप्रथम कृषि साप्ताहिकले पत्रिका र आफ्नै अनलाईन मार्फत कृषि क्षेत्रमा देखिका विकृति विसंगतिहरूको भण्डाफोर गर्दै आईरहेको यो पत्रिकाको टिमलाई धन्यवाद दिन चाहन्छौं । विशेष गरी वेरोजगारीका कारण भौतारिएर हिंडुनु परेका हामी जस्ता युवाहरूलाई लक्षित गरी आएको युवा लक्षित कार्यक्रमको बजेट जिल्ला कृषि विकास कार्यालय तथा जिल्ला पशु सेवा कार्यालयहरू मार्फत निर्लज्ज ढंगबाट दुरुपयोग हुँदै आईरहेको छ । युवा लक्षित कार्यक्रमको ४० हजार रूपैयाँ कृषिमा काम गरिरहेका युवा किसानहरूलाई उपलब्ध गराउने भनिएको भएपनि कतिपय ठाउँमा यो ४० हजार अनुदान चिनजानका व्यक्तिहरूलाई पोस्ने गरेको पाईन्छ । नदेखिने किसिमको यो थोरै रकम भन्ने भनिएको भएपनि एउटा व्यक्तिलाई दिँदा पो ४० हजार भो त तर मुलुकभरीबाट यस्तो ४० हजारका दरले कति करोड रूपैयाँ अनुदानका लागि जाने गरेको त्यो कृषि साप्ताहिकले छानविन गरी प्रकाशन गरोस् । कृषि क्षेत्रमा काम गरिरहेका युवाहरूलाई भन्दै ल्याएको युवा लक्षित कार्यक्रमको मुलुकभरको अनुमानित ५० करोडभन्दा बढी रकममा जिल्लाका हाकिम राजनीति दलका निकट व्यक्तिहरूको मिलेमतोमा भ्रुवाम्म पार्ने काम भईरहेको छ । मैले धेरै ठाउँमा यो विषयमा कुरा उठान गरेको भएपनि खासै प्रभावकारी हुन सकेन । अनि ठूला मिडिया भन्नेले पनि लेखेनन् । त्यसैले कृषि साप्ताहिकले यसको चिरफार गर्दछ भन्ने आशाले यहाँहरू समक्ष यो पत्र लेखेको छु ।

युवा लक्षित कार्यक्रमको दुरुपयोग

रामसेवक यादव, बारा

श्वेत क्रान्तिको बिगुल फुकदै अगुवा किसान शशी पौडेल

काठमाडौं। कृषि प्रधान भन्ने तर कृषिका लागि प्रभावकारी काम नहुने भएकै कारण मुलुकमा अरबौंको कृषि उपजहरु हरेक वर्ष नेपालमा भित्रिएका छन्। नीति एकातिर काम अर्कोतिर

पनि गरे। कतिपयले बुद्धि विग्रेको भने तर उनले नजाने गाजाको बाटो सोधेनन् उनीहरुले पोख्ने गरेका शब्दबाणहरुलाई वास्ता पनि गरेनन्। शशी पौडेल भन्छन्, 'नेपाल कृषिप्रधान मुलुक भए

लिन आउने गरेका छन्। कृषि सहकारी, कृषक समूह, कृषि अध्ययन संस्थानका विद्यार्थी तथा प्राध्यापकहरुका लागि पनि पौडेलको फार्म पुस्तकालय जस्तै बनेको छ।

फार्मको रुपमा रहेको सो फार्ममा तीन दर्जनले प्रत्यक्ष रुपमा रोजगारी पाईरहेका छन् भने एकैपटकका १२ वटा गाईको दुहुन सक्ने एक दर्जनभन्दा बढी मेसिन र दूध चिस्याउनुका लागि मेसिन समेत उनले जडान गरेका छन्।

ठूलो फार्म भएकै कारण गाईबाट बाच्छीमात्र जन्माउन मिल्ने 'सेक्समिन ब्रिडिङ' प्रविधि पनि उनको रहेको छ। फार्ममा सीसीटीभी क्यामरामार्फत

अनलाइन मनिटरिङ गर्ने व्यवस्था समेत भएको उनको फार्ममा वार्षिक ५ करोड भन्दा बढीको कारोबार हुने गरेको छ। राज्यले कृषिमैत्री नीति बनाउन नसकेकोमा रोष व्यक्त गर्दै सरकारले कृषकमैत्री नीति बनाउने र लागू गरिदिने हो भने आफू एकलैले ३ हजार गाई पालेर विश्वकै ठूलो गाई फार्म बनाउन अभियानमा लागिस्केका छन्। दूध उत्पादनबाट श्वेत क्रान्ति

भएकै कारण यो अवस्था आएको भन्दा फरक पर्दैन भन्छन्, नेपालमा सबैभन्दा धेरै गाईपालेर चर्चित भएका गाईपालक किसान शशी पौडेल। सरकारी स्थायी शिक्षकको जागिरे, पेट्रोल पम्पको मालिक भएर पनि रमाउन नसकेपछि ती सबै व्यवसायलाई चटक्क छाडेर संसारको धनी अनि सबैको सपनाको देश अमेरिका हामपालेका पौडेल अमेरिकामा खुशी हुन सकेनन्। अमेरिका पुगेको एक महिना पुग्न नपाउँदै आफ्नै जन्मभूमि फर्किए। देश आर्थिक रुपमा जर्जर हुँदा उत्पादन वृद्धि गर्ने तर्फ लाग्नुको सट्टा रेमिट्यान्सा दङ्ग पर्ने सरकारका लागि मुलुकमा नै केही गर्नु पर्दछ। आफ्नै माटोमा रमाउनु पर्दछ र यही माटोमा सुन फलाउनु पर्दछ भन्ने राष्ट्रिय स्वाभिमान बोकेर देश फर्के र थाले गाई पाल्न। अनपढ र अशिक्षितहरुले मात्र पशुपालन गर्ने, कृषि कर्म गर्ने नकारात्मक सोच लिएर बसेका शिक्षित र सम्भ्रान्तहरुलाई समेत शशी एउटा त्यस्तो पात्र बने जसले राजनीतिक क्रान्तिका माध्यमबाट छलाङ्ग मार्न खोजेहरुलाई श्वेत क्रान्तिको बिगुल फुकिरहेका छन्। उनको श्वेत क्रान्तिको बिगुल फुकाई गाई पालनप्रति उनलाई चिन्ने जान्नेहरुले त मुख्रताको पराकाष्ठा भन्ने स्रेष्ठ

पनि कृषि वा पशुपालन परम्परावादी र निर्वाहमुखी मात्र भयो त्यसमा नै रमाउनुको विकल्प छैन किसानहरुको तर त्यसलाई तोडेर व्यावसायीकरण र आधुनिकरण गर्न सके मात्र कृषिले काचुली फेर्न सक्छ भन्नेमा आफू ढुक्क भएकै कारण लागेको थिए अहिले त्यसले सार्थकता पाएको छ।' अहिले दूध उत्पादन घट्दै गईरहेको छ। हुन त यो सिजन दूध उत्पादन घट्ने सिजन पनि हो तर अहिलेसम्म न त व्यवसायीले न त सरकारले एकै नासले दूध उत्पादन गर्न सक्ने अवस्था हुँदा हुँदै पनि त्यो गर्न नसकेको गुनासो पनि उनले गरेका छन्। प्रष्ट बोल्न रुचाउने पौडेल भन्छन्, 'सरकारले भारतबाट प्रति लिटर ५५ रुपैयाँमा दूध किन्छ तर नेपाली कृषकलाई ३५-३६ रुपैयाँमात्र दिन्छ। कमिसन खानका लागि गरिने यस्तो राष्ट्रघाती व्यवहारको अन्त्य नभएसम्म नेपाल दूधमा आत्मनिर्भर हुन सक्दैन।' दूध उत्पादनका लागि मात्र होइन पौडेलको फार्म गाईपालन गर्न खोज्नेहरुको लागि श्रोतका केन्द्रका रुपमा लिने गरिएको छ। त्यसैले त मुलुकका विभिन्न जिल्ला जिल्लाबाट किसानहरु व्यावसायिक फार्म सञ्चालन गर्नका लागि उनको फार्ममा जानकारी

यस क्षेत्रमा उनले गरेको योगदानलाई कदर गर्दै ०६७ मा राष्ट्रपतिबाट विकास रत्नले विभूषित भए भने ०६८ मा विश्व बैंकबाट नवीकरणीय ऊर्जाका क्षेत्रमा छनोट भई उपविजेता बने। त्यसैगरी विश्व बैंकले उनको फार्मलाई ७७ लाख अमेरिकी डलर अनुदान दिने गरी छनोट गर्‍यो। त्यस्तै, ०७१ मा कृषि पत्रकार समाजद्वारा उत्कृष्ट कृषि सम्मान समेत प्राप्त गरे सफल भएका छन्। उनको फार्ममा अवलोकन गर्नका लागि पूर्वप्रधानमन्त्रीहरु पुष्पकमल दाहाल, माधवकुमार नेपाल, डा. बाबुराम भट्टराई, भलनाथ खनाल, अर्थमन्त्री, कृषिमन्त्री, योजना आयोगका उपाध्यक्ष, गभर्नर, मुख्य सचिवसँगै विभिन्न दलका शीर्ष नेताहरु, विदेशी दातृनिकायका उच्च अधिकारीहरु पनि पुग्ने गरेका छन्। हालसम्म करिब ८० करोडको लगानी पुगेको सो फार्म रुपन्देहीको टिकुलीगाढमा २० विघा क्षेत्रफलमा लुम्बिनी एग्रो प्रडक्ट्स एन्ड रिसर्च सेन्टर प्रालिका नामबाट फार्म सञ्चालन भईरहेको छ, भने होलस्टन र जर्सी जातका करिब ५ सयको संख्यामा गाईहरु पालिएका छन्। जसबाट दैनिक १ हजार लिटर भन्दा बढी दूध उत्पादन हुँदै आएको छ। नेपालको अहिलेसम्मकै ठूलो गाई

पाँच बर्षमा कृषि आत्मनिर्भर !

काठमाडौं। कृषि विकास मन्त्री हरिवोल प्रसाद गजुरेलले पूर्वाञ्चलमा गएर पाँच बर्षमा मुलुकलाई कृषिमा आत्मनिर्भर बनाउने बताएका छन्। कृषि क्षेत्रलाई पाँच बर्षभित्र आत्मनिर्भर बनाउनका लागि जे जति कुरा भए त्यो कार्यान्वय हुन्छ ? मुलुकलाई पाँच बर्षभित्र आत्मनिर्भर बनाउने कुरा हरेक नेतृत्वदायी भूमिका बसेका हरेक व्यक्तिले गर्दै आईरहेका छन्। तर अचम्मको कुरा के हो भने त्यो पाँच बर्ष कहिले आउंछ भन्ने कुरामा भने गर्भमा नै लुकेको छ।

कृषि क्षेत्रलाई पाँच बर्ष भित्र आत्मनिर्भर बनाउने कुरा गरिरहंदा कृषिको कुन कुन बाली वा वस्तु आत्मनिर्भर बनाउने भन्ने कुरा पनि गर्नु आवश्यक थियो कि थिएन ? यदि कुनै वस्तु वा बालीमा आत्मनिर्भर बन्ने हो भने कुन कुन आधारमा पाँचबर्षभित्र आत्मनिर्भर बनाउन सकिन्छ भन्ने कुरा आउनु पर्दछ कि पर्दैन। हरिवोल गजुरेलले कृषि विकास मन्त्रालयको आयोजना गरेको योजना तर्जुमा गोष्ठिलाई सम्बोधन गर्दै सो कुरा बताईरहंदा यस अघिको योजना तर्जुमा गोष्ठिलाई सम्बोधन गर्ने क्रममा तात्कालिन कृषि मन्त्री हरिप्रसाद पराजुलीले पनि पाँच बर्षमा कृषिमा आत्मनिर्भर बन्ने अभिव्यक्ति दिएका थिए। हरेक कृषि मन्त्रीले भन्ने गरेको पाँच बर्षमा कृषिमा आत्मनिर्भर बन्ने कुरा कति बर्षपछाडि आउने हो त्यो भने हेर्न बाकी नै छ।

महत्वपूर्ण कुरा के हो भने कृषि मन्त्रीहरुले कृषिको कुनै वस्तु वा बालीलाई पाँचबर्ष भित्र आत्मनिर्भर बनाउने साँच्चै नै प्रतिवद्ध भएर लाग्ने र योजनाबद्ध ढंगले निश्चित बालीलाई तोकेर अगाडि बढाउने हो भने कृषि क्षेत्रको कुनै एउटा बालीलाई आत्मनिर्भर बनाउन सकिनेछ। चालु आर्थिक वर्षभित्र पनि केही कृषि उपजहरुलाई आत्मनिर्भरतातिर विकास गर्ने हो भने तेस्रो चौमासिकदेखि नै क्रियाशील बनाउने र किसानहरु समक्ष आत्मनिर्भर बनाउने वस्तुको बीउ विजनदेखि त्यसका लागि आवश्यक अन्य श्रोत साधनलाई किसानको पहुँचमा पुऱ्याउनु जरुरी छ।

हुन त वर्तमान कृषि मन्त्री हरिवोल गजुरेलले भूमि सुधारका विषयमा धेरै जानकारी हासिल गरेको भएपनि विगतमा आफूले भूमि सुधारका लागि गरेका कार्यहरुलाई अनुभव गर्दै उनकै नेतृत्वमा कृषि विकास मन्त्रालय अगाडि बढिरहेका बेला कम्तिमा एक या दुई बालीमा नेपाललाई आत्मनिर्भर बनाउन तर्फ लाग्ने हो भने त्यसले सार्थकता हासिल गर्न सक्थ्यो कि अन्यथा कृषि क्षेत्रलाई नै आत्मनिर्भर बनाउंछु भन्ने कुरा गर्ने हो भने त्यो केवल भाषणमा मात्र सिमित नहोला भन्न सकिदैन।

कृषिमा आधुनिकीकरण अत्यावश्यक

कास्की। नेपालमा कृषि व्यावसायिक हुनु पर्दछ अनि आधुनिकीकरणमा प्राथमिकता दिनु पर्दछ, नभन्ने नयाँ कुनै नेतृत्व तहमा पुगेको व्यक्ति होलान जसले कृषिको कुरा नउठाएको होस्। तर अधिकांशले किसानहरुको माझमा पुग्दा कृषि र किसानका पक्षमा बोले जस्तै गर्दै र पछि कृषिमा कहि नगर्ने प्रशस्त उदाहरणहरु हामी माझ छन्। यस्तै गरी कृषिलाई आधुनिकीकरण गर्नुको विकल्पन नरहेको उपराष्ट्रपति नन्दबहादुर पुनले पनि बताएका छन्। उनले नेपालको कृषि क्षेत्रको विकासलाई अगाडि बढाउनुका लागि कृषिमा आधुनिकीकरण नगरेसम्म यसलाई प्राथमिकतामा नराखेसम्म कृषिको विकास नहुने बताएका छन्। दोस्रो पोर्क महोत्सवको उद्घाटन गर्न प्रमुख अतिथिका रुपमा कास्की पुगेको पुनले सो कुरा बताएका हुन्। पछिल्लो समयमा युवा पुस्ताहरुको लगाव कृषि क्षेत्रमा भएका कारण ती दक्ष जनशक्तिहरुलाई कृषिमा आकर्षण गर्न सक्ने हो भने नेपालले आयात प्रतिस्थापन गरी किसानहरुको जीवन स्तर सुधार गर्नका लागि मद्दत पुग्ने समेत बताए। नेपालको आर्थिक मेरुदण्डको एउटा हिस्सा बोकेको कृषि क्षेत्रलाई पाखा लगाउने नहुने उनको उपराष्ट्रपति पुनको तर्क थियो। कुरा भन्दा काम गरेर देखाउन सके मात्र नेपाली कृषि क्षेत्रले आफ्नो उद्देश्य पूरा गर्ने समेत पुनले बताए। कार्यक्रममा पशुपन्छी मन्त्री शान्ता मानवीले सरकारले दुई वर्षभित्रमा देशलाई मासुमा आत्मनिर्भर बनाउने गरी कार्यक्रम अघि सारेको बताउँदै बंगुरपालन व्यवसाय फस्टाउँदै गएको त्यसले मासुको आयात प्रतिस्थापन गर्नका लागि महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने बताईन। बंगुर पालनले व्यावसायिकता हासिल गर्दै गएको भए पनि यसको बजारीकरणको अभाव हुने हो कि भन्ने चिन्ता व्यवसायीहरुलाई भएको भन्दै बंगुरको बजारीकरणका लागि राज्यले नयाँ ढंगले अगाडि बढ्नु पर्नेमा व्यवसायीहरुले जोड दिएका थिए। नेपालमा उत्पादन वृद्धि हुँदै गएको तर खपत भने कम भएको सो व्यवसायमा संलग्न हुनेहरुको भनाई छ।

कृषि मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन

जारी मिति : ५ चैत्र २०७२
अवधि : ५ चैत्र २०७२ - ११ चैत्र २०७२
लागि : बाँके जिल्ला

(जारी गर्ने: PPCR/BRCH/AMIS Project, MOAd, AERD, NARC and Agro-met Section, DHM)

नेपालगञ्ज एयरपोर्ट, बाँकेको मौसम तथ्यांक गत हप्ता २७ फागुन २०७२ मा अन्त्य भएको मौसम अवस्था

मौसमी विवरण	गत हप्ता (२१ फागुन २०७२ देखि २७ फागुन २०७२ सम्म)
कूल वर्षा (मि.मी.)	०.०
अधिकतम तापक्रम (°सेण्टिग्रेड) को दायरा	३१.५-३३.७
न्यूनतम तापक्रम (°सेण्टिग्रेड) को दायरा	१३.५-१६.८
अधिकतम सापेक्ष आर्द्रता (%) को दायरा	८५.८-९६.०
न्यूनतम सापेक्ष आर्द्रता (%) को दायरा	२८.०-४२.३
हावाको गति(मि/से)को दायरा	३.०-१२.०
हावाको दिशाको दायरा	उत्तर -दक्षिण पश्चिम

२८ फागुन २०७२ देखि ४ चैत्र २०७२ सम्मको मौसम विवरण

विवरण	दिन (11 March 2016-17 Mar 2016)						
	२८/११/२०७२	२९/११/२०७२	३०/११/२०७२	१/१२/२०७२	२/१२/२०७२	३/१२/२०७२	४/१२/२०७२
वर्षा (मि.मी)	०.०	०.०	०.०	फाटफुट	०.०	०.०	०.०
अधिकतम तापक्रम (°सेण्टिग्रेड)	३३.७	३५.६	३१.५	३०.०	२९.३	३१.३	३१.३
न्यूनतम तापक्रम	१४.०	१५.६	१८.६	१७.३	१२.५	१७.०	११.३
अधिकतम सापेक्ष आर्द्रता	९३.९	९१.०	८०.६	९२.५	९४.६	९४.४	९३.३
न्यूनतम सापेक्ष आर्द्रता	३४.६	३१.४	४३.०	३१.६	३०.०	३१.०	-
हावाको गति m/s	८.५	५.५	५.२५	६.५	४.७५	५.७५	२.०
हावाको दिशा	दक्षिण पश्चिम	उत्तर पश्चिम	दक्षिण	पश्चिम	दक्षिण पश्चिम	दक्षिण पश्चिम	दक्षिण

क) मौसम विश्लेषण :

कृषि सल्लाह

गत हप्ताको समग्र मौसमी विश्लेषण

गत हप्ताको शुरुवातमा मौसम सामान्यतया सफा रह्यो । त्यस पछिका दिनमा भने पश्चिमी वायुका कारण आंशिक बदली रह्यो । पश्चिमी वायुका कारण साताको अन्ततिर सामान्य वर्षा भयो । साताको अन्ततिर विहानीपख आकाश खुले पनि दिउँसो र राती सामान्य बदली रहिरह्यो । साताभरी नै वायुको दिशा उत्तर पश्चिम रह्यो ।

आउँदो हप्ताको मौसम अवस्था :

आगामी हप्ता शुरुमा पश्चिमी वायुका कारण आंशिक बदली रहेपनि साताभरी नै सामान्यतया सफा रहने छ । स्थानीय वायुका कारण दिउँसोपख भने क्षतिक आंशिक बदली रहनेछ । अधिकतम र न्यूनतम तापक्रम लगभग स्थिर रहने छ । औषत आर्द्रता ४० को आसपास रहने छ ।

ख) बालीनाली :

१. **मकै :** मकै रोपेको ४०-४५ दिनपछि सिंचाई गरी २.१ केजी युरिया मल प्रति कठ्ठाका दरले टपड्रेस गर्नु उपयुक्त हुन्छ । ०मकै बालीमा फट्याङ्ग्राको आर्थिक क्षतिको अनुगमन गर्दा यदि ७-१२ वटा फट्याङ्ग्रा प्रति बर्ग मिटर पाइएमा मात्र विषादीको प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुन्छ । आर्थिक क्षति हुने अवस्थामा प्राविधिकको सल्लाह अनुसार मालाथियन ५० प्रतिशत ईसी २ एम.एल प्रति लिटरको दरले छर्नु पर्दछ ।

२ गहुँ

० गहुँ बालीबाट राम्रो उत्पादन लिनका लागि दानामा दूध पस्ने अवस्थामा (Milking Stage) मा सिंचाई गर्नु पर्दछ ।

३. मुसुरो :

० मुसुरो बालीमा स्टेम्फलम डढुवा रोगबाट बचाउन समयमा नै दुसरीनासक विषादी मेन्कोजेव २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई ७-१० दिनको फरकमा छर्नु उपयुक्त हुन्छ ।
० बोट ओइलाउने रोगको रोकथामको लागि २ ग्राम वेभिष्टिन वा डेरोसाल(कार्बेन्डाजिम) प्रति लिटर पानीमा घोलेर अरहरको बोट भिज्ने गरी छर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

४. अरहर :

० कोसामा लाग्ने गवारो (पड बोरर) कीरा व्यवस्थापनको लागि १० ग्राम भेली प्रति लिटर पानीमा मिसाई बनाएको घोलमा HaNPV (हेली एन.पि.भी) २५० LE को १.५ मिलि हालेर साँझको समयमा स्प्रे गर्नुपर्दछ । वा व्याक्टेरिया जन्तु (बी.टी) Bt (डाई पेल, बायो लेप) ३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाएर साँझको समयमा स्प्रे गर्नुपर्दछ । वा क्लोरानट्रानिलिप्रोल (कोराजेन) १८.५ ईसी ०.४ मिलि प्रति लिटर पानीमा मिसाईबोट भिज्ने गरी स्प्रे गर्नुपर्दछ ।

५ फलफूल बाली

० रुख कटहरको फल कृहिने समस्या देखिरहेमा कपर युक्त विषादी २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली छर्नु पर्दछ । साथै फलको आकार असमान बृद्धि भई गज्याड गुजुड देखिएमा सुक्ष्मा खाद्य तत्वयुक्त घोल जस्तै मिराक्लोन वा मल्टिप्लेक्स पातमा छर्नु पर्दछ ।
० तापक्रम बढ्दै जाने भएकाले कागतीको बोटको डाँठमा प्वाल पार्ने गवारो कीरा र पुतलीको लार्भाको प्रकोप बढ्न सक्छ । बगैचा निरिक्षण गरी नियन्त्रणमा उपाय अपनाउनु पर्दछ ।
० फूल फुल्ने समय भएकोले कागती, लिची, आंफ खेती गर्नु भएका कृषकहरूले मौरीको भ्रमण प्रोत्साहन गर्न विषादी प्रयोग नगर्नु होला ।
० कागती, आप, लिची, खेती गर्नु भएका कृषकले केराउगेडे फल भएका भए प्लान्टोप्लेक्स नाम हर्मोन सिफारिस मात्रामा छरेमा फल फर्ने समस्या कम हुन्छ ।
० गत महिना सुक्ष्म खाद्यतत्व युक्त मल प्रयोग गर्नु भएको छैन भने अव हिला नगर्नु होस् । सुक्ष्म खाद्य तत्व युक्त एग्रोमिन वा मल्टिप्लेक्स छर्नु होस् ।

तरकारी बालीहरू :

० भण्टाको डाँठ तथा फलको गवारो व्यवस्थापनको लागि गवारोको कारण ओइलाएको मुण्टा, पात तथा फल टिपी

करीव १ फुट गहिरो खाडलमा पुर्ने वा जलाउने । क्लोरानट्रानिलिप्रोल (कोराजेन) १८.५ ई.सी, ०.२ एम.एल प्रति लिटर पानीमा मिसाई बोट भिज्ने गरी छर्ने ।

० भण्टाको डाँठ सुक्ने रोगको लागि वेभिष्टिन ५० % डब्लु. पि.को २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली पात तथा फल भिज्ने गरी छर्नु पर्दछ ।
० तरकारी बालीको जरा कृहिने रोगको व्यवस्थापन गर्न कार्बोन्डाजिम (वेभिष्टिन) ५०% डब्लु. पि को १ ग्राम लिटर पानीमा घोली स्प्रेयरबाट फेद भिज्ने गरी छर्नु पर्दछ ।
० फल दिने गोलभेडा र भेंडे खुर्सानीलाई अरु बाली भन्दा अलि बढि खाद्यतत्वको आवश्यकता हुने भएकोले पहिलो बाली टिपिएको हरेक १५-२० दिनको फरकमा युरिया मल १० ग्राम प्रति बोटको दरले टपड्रेस गर्नु पर्दछ । यस्तै गरी सुक्ष्म खाद्य तत्व जस्तै मल्टिप्लेक्स/ट्रिप्लेक्स एग्रोमिनलाई २ एमएल प्रति लिटर पानीमा घोलेर बोटमा स्प्रे गर्नु पर्दछ ।

फल कुहाउने औसा

० कांक्रो, फर्सी समूहको लहरे बालीमा फल कुहाउने औसबाट बच्नको लागि ब्यु ल्युर युक्त बोटल ट्राप प्रति हेक्टर ८ ओटाको दरले राख्नु पर्दछ । साथै प्रत्येक २ हप्तामा नयाँ ब्यु ल्युर युक्त बोटल परिवर्तन गर्नु पर्दछ ।

० मालाथियन ५० ई.सी, २ एमएल प्रति लिटर र २ ग्राम चिनी (भेली) पानीमा मिसाएर प्रति हेक्टर २०-२५ ठाउँमा फूल फुल्नु अगाडि देखि १-१ महिनाको अन्तरमा छर्ने

रातो खपटे किरा :

कांक्रो, फर्सी समूहको लहरे बालीमा रातो खपटे किराबाट बच्नको लागि

० लाभांहर जमीनको सतहभन्दा अलिकति मुनि बस्ने भएकोले समय समयमा गोडमेल गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

० कीराले विहान र बेलुका नोक्सान पुऱ्याउने भएकोले सांभूपख कार्बोक्सिल(५० डब्लु.पि) २ ग्राम प्रति लिटरको दरले माटो र बोट भिज्ने गरी छर्नु पर्दछ ।

अन्य : ० सापेक्षिक आर्द्रता घटबढ भईरहने हुनाले घरमा भण्डारण गरिएको खाद्यान्न तथा बीउलाई रोग तथा कीराबाट बचाउन समय समयमा हेरचाह गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

० खेतबारीमा देखिने सबै कीराहरू हानिकारक हुदैनन् । तसर्थ कीरा देखिने वित्तिकै विषादीको प्रयोग नगरौं । मित्रजीव कीराहरू जस्तै माकुरा, गाईने कीरा, सात थोप्ले, खपटे कीरा, बारुला, नमस्ने कीरा(प्रेडिङ्ग मेन्टीड) देखिएमा तिनीहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरौं ।

० मौरी घरमा रोग, सुलसुले र रानु भए नभएको नियमित अवलोकन गर्नु पर्दछ ।

कम्पोष्ट मल बनाउने तरिका

माटोको उत्पादकत्व जोगाउन प्रांगारिक पदार्थको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । गाईबस्तुको मलले नपुगेमा वरिपरि पाइने फारपात, स्याउला आदि कुहाएर कम्पोष्ट मल बनाउन सकिन्छ । १ मिटर गहिरो, २ मिटर चाक्लो खाडल खनी फारपात, स्याउला र कोसेवालीहरूको भ्याग विभिन्न तहमा खाडलमा जम्म गर्नु पर्दछ । छिटो र राम्रोसंग कृहियोस् भनेर खाडलको शुरुमा र प्रत्येक तहको बीच बीचमा जंगलको माटो गोबर मल आदि कुराहरू जोरनको रूपमा राख्नु पर्दछ । खाडल भरिएपछिमाथिबाट हिलोमाटो वा खरानीले टाली स्याउला वा प्लाष्टिकले छोप्नु पर्दछ । कृहिनको लागि चिस्यान चाहिने हुनाले डुवान नहुने गरी राम्रोसंग कृहिने बेलासम्म गाईबस्तुको गहुँत र घरमा नै खेर गएको पानी खाडलमा जाने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । मिश्रणको कृहिने क्षमता र बाहिरको तापक्रम अनुसार ३० देखि ५० दिनमा मिश्रणलाई फर्काउनु पर्दछ । नजिकै अर्को खाडलखन्दा फर्काउन सजिलो हुन्छ । ठाउँ अनुसार ३ देखि ६ महिनामा राम्रोसंग कृहिएको कम्पोष्ट मल तयार हुन्छ । बालीहरूको आवश्यकता अनुसार तयारी कम्पोष्ट मललाई तुरुन्तै प्रयोग गर्न पनि सकिन्छ र पछिको लागि संचय गरेर राख्न पनि सकिन्छ ।

बाली संरक्षण

१. लाही (एफीड) :

० १ भाग गाईको गहुँत र ४ भाग पानी मिसाई रातभरी राखेर लाही लागेको ठाउँमा भिज्ने गरी भोलीपल्ट अनुकूल मौसममा छर्नु राम्रो हुन्छ ।
० मालाथियन ५० ई.सी., २ मि.लि. प्रति लिटरको दरले पानीमा मिसाई लाही लागेको ठाउँमा भिज्ने गरी अनुकूल मौसममा छर्नु उपयुक्त हुन्छ ।
० नयाँ पालुवामा लाही, लिफ माईनर, सुलसुले लाग्ने भएमा सवई वा एट्रोसो तेल १५ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा मिसाई १५ दिनको फरकमा छर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

पशुपालन :

० फागुण चैत्र महिनामा अधिकांश बाखा व्याउने भएकोले पाठा पाठी अडुकिने समस्या भएमा यथाशिघ्र स्थानीय प्राविधिकको सहयोग लिनु होला । बाखापालक कृषकहरूले भर्खर व्याएका तथा १ महिनासम्मका पाठापाठी भएका माउहरूलाई सन्तुलित दाना तथा स्वच्छ पानीको व्यवस्थापनमा ध्यान दिनुहोला ।
० बाखालाई पखाला लागेमा बत्तिसा वा अन्य आयुर्वेदिक पाचन सहयोगी औषधी खुवाउन सकिन्छ । समस्या अधिक भएमा बड्कौला जांच गरी स्थानीय प्राविधिकको सिफारिसमा औषधी खुवाउनु पर्दछ ।
० पि.पि. आर रोग लाग्न नदिन ३ महिनाभन्दा माथिका भेडा बाखामा सो रोग विरुद्धको भ्याक्सिन लगाउनु उपयुक्त हुन्छ ।
० खोरेत लागेका पशुहरूको मुख तथा खुट्टाको घाउ फिटकिरी पानी तथा निलोतुथोको घोल अथवा बेटाडिनले नियमित सफा गर्नु पर्दछ । घाउ तथा संक्रमण अधिक भएमा प्राविधिकको सल्लाहमा एन्टिबायोटिक औषधीहरू खुवाउनुपर्दछ । साथै खोरे रोग लाग्न नदिन पशु सेवा कार्यालयको समन्वयमा सो रोगको भ्याक्सिन ६-६ महिनामा लगाउनु उपयुक्त हुन्छ ।
० माछा पोखरीमा घुलित अक्सिजनको मात्रा बढाउन हावा यन्त्र (एरेटर) को प्रयोग गर्ने ।
० कुखुरामा विफर रोग लाग्न नदिन ६ देखि ८ हप्ताका कुखुरालाई पखेटाको भित्री भागमा तयार पारेको खोपमा चोबलेर सियोले ३-४ पटक खोप दिनु पर्दछ ।
० कुखुराको सि.आर.डि/निमोनियाको लागि टाईलोनि टाटारिट नामक औषधी भेटेरिनरियन/अनुभवी प्राविधिकको सल्लाहमा सफा पानीमा घुलेर ४-५ दिनसम्म खान दिनु पर्दछ ।
० खाने माछा उत्पादनको लागि सुख्खा बनाएर राखेको पोखरीमा चूना ५०० केजी प्रति हेक्टर(१७ केजी प्रति कठ्ठा) र गोबर मल ३ टन प्रति हेक्टर १०० केजी प्रति कठ्ठा) राखेर पानीले भर्ने र एक हप्तापछि माछाको ठूलो भूराहरू राख्ने ।

घांसेबाली : ० जै/बसिंम घांसमा १.२ केजी युरिया प्रति कठ्ठाको दरले टप ड्रेसिङ गरी सिंचाई गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

राजनीतिमा विरक्तिएर कृषि कर्ममा रमाउदै भुर्तेल

बुटवल ।रुपन्देहीको तिलोत्तमा नगरपालिका-१७ का ज्ञान प्रसाद भुर्तेलको दैनिकी पछिल्लो केही वर्ष यता फेरिएको छ । केही वर्ष पहिला एक विहान उठेर खाना खाएर विभिन्न राजनीतिक कार्यक्रममा सहभागी हुने भुर्तेल आजभोली धेरै कम मात्र राजनीतिक कार्यक्रममा सहभागी हुन्छन् । भुर्तेलको दैनिकी एका विहानै उठेर भैसीको स्याहार सुसारमा वित्ने गर्दछन् । विहान ४ बजे नै उठेर आफ्नो फर्ममा रहेका भैसीको स्याहार सुसारको लागि उनी आफ्ना सहयोगीहरूलाई सघाउछन् भने दुध दुहन, दुहेको दुध डेरी सम्म पुऱ्याउनको पनि उनी आफ्ना सहयोगी सँगै तल्लीन हुन्छ ।

विगतलामो समय राजनीतिक जिवनलाई अहिले विश्राम लगाएर ज्ञान प्रसाद भुर्तेल व्यवसायीक कृषि मोहमा तानिएका छन् । केही वर्ष पहिला स्थानिय साथीहरूको सहयोगमा स्थापना भएको सामुहिक बहुदेशियक पशुपालन कृषक समुह सञ्चालन गर्न समुह असफल भएपछि उनले उक्त फर्म एकलै किनेर सञ्चालनमा ल्याएका छन् ।

तिलोत्तमा नगरपालिका(१७ टिकुलीगढमा वि.स.२०६९ सालमा स्थापना भएको फर्ममा अहिले १ सय वटा भैसी पालेका छन् । समुहले फर्म चलाउन नसकेपछि मैले किनेको हु ।

उनी भन्छन् । उनको फर्ममा अहिले भैसी १०० वटा छन् जसमा दुहनो भैसी ३१ वटा छन् । दैनिक ३ सय लिटर दुध आएका छन् । उक्त सहकारीले दुध बुटवल सम्म विक्रिका लागि ल्याउने गरेको छ ।

उत्पान गरेर विक्रि गर्दै आएका भुर्तेलले केहीले उनको फर्मबाट नै दुध खरिद गरेर लैजाने गरेका छन् भने केही दुध आफ्नो शेयर भएको टिकुलीगढ दुग्ध सहकारी संस्थामा लगेर विक्रि गर्दै

चार विघा क्षेत्रफलमा व्यवसायीक पशुपालन फर्म स्थापना गरेका भुर्तेलले घासको लागि छुट्टै ७ विघा क्षेत्रफल जग्गा भाडा(लिज)मा ल्याएका छन् । स्थानिय सरस्वती निमाविको जग्गा

भाडामा लिएर व्यवसायीक कृषि कर्म सुरु गरेका भुर्तेल राजनीतिक जिवनमा ३ वर्ष सम्म जेल जिवन समेत विताएका व्याक्ति हुन । स्थानिय सरस्वती निमाविलाई वार्षिक रुपमा फर्मरहेको स्थानको र घास खेतीको लागि भाडामा जग्गा लिएर बापत हुने वार्षिक रुपमा २ लाख रुपैया भाडा बुझाउदै आएका छन् । १५ वर्षको लागि उनले फर्म मात्र रहेको स्थानको वार्षिक १ लाख २५ हजार भाडा तिर्ने गरी लिजमा लिएका हुन भने छुट्टै घास खेती र माछा पालनको लागि ल्याएको जग्गाबापत एक मुष्ट २ लाख रुपैया वार्षिक भाडा बुझाउदै आएका छन् ।

व्यवसायीक पशुपालन मात्र नभएर भुर्तेले माछा समेत पालेका छन् । अहिले उनले ४ वटा माछा पोखरीमा माछा हुर्काइरहेका छन् । उनी भन्छन्(राजनीतिक धेरै गरे,क्रान्तिका कुरा धेरै गरे, तर आफ्नो क्रान्ति भएन कृषि कर्ममा हात हाले, अहिले भैसी पालन, माछा पालन गर्दै आएको छु । केही वर्ष पहिला २६ जना विभिन्न व्याक्तिहरूले समुह निर्माण गरी फर्म स्थापना गरेको भएपनि साथीहरूले ईच्छा नदेखाएपछि, आफै एकलै फर्म सञ्चालन गरेको भुर्तेल बताउछन् । सुरुका वर्षमा ३५ लाख रुपैया लगानी गरेका भुर्तेलको अहिलेको फर्मको सम्पती करिव डेढ करोड बराबरको छ । उनी भन्छन्(म राजनीतिक मान्छे, राजनीतिक गर्थे तर व्यवहारमा केही गर्न सकिएको थिएन, नेपाललाई उन्नती प्रगती गर्न हो भने कृषि क्रान्ति गर्नुपर्दछ, र हामी जस्ता सचेत मान्छेहरूले कृषि कर्म गरौं भनेर लागिंयो ।

विद्यार्थी राजनीतिक काल देखि एमालेको समर्थक रहेका उनी वि.स.२०५४ सालबाट तत्कालिन माओवादीमा लागेका हुन । अहिले पनि एमाओवादीमा आस्था रहेको बताउने भुर्तेल एमाओवादीको रुपन्देही क्षेत्र नम्बर ३, ईन्चार्ज समेत भएर काम गरेको अनुभव छ । ३९ वर्षमा लगेका भुर्तेल अन्य केही कारण नभई राजनीतिकबाट कृषि क्षेत्रमा केही गर्नुपर्दछ भनेर लागेको बताउछन् । मुलुकलाई उन्नती समृतको लागि हामी जस्ता युवाहरू कृषि क्रान्तिमा लाग्नु पर्दछ, श्रममा विश्वास गर्नुपर्दछु उनी भन्छन् ।

अहिले फर्मको सबै खर्च कटाएर मासिक ३ लाख आम्दानी गर्दै आएको भुर्तेलको भनाई रहेको छ । आठ जना कर्मचारी छन्, पशु, माछा लगायत सबै

व्यवस्थापन खर्च कटाएर मासिका ३ लाख चोखो आम्दानी गर्दै आएको छु । उनले भने ।

सबैले विदेशको मुख ताक्नु भन्दा नेपालमै कृषि कर्ममा लाग्नुपर्ने उनको सुझाव छु(मैले के भन्छु भन्दा पनि सबैलाई बारम्बार सुझाव दिएको छु की देशमा नै संभावना छ, तपाई युवाहरूमा ईच्छा शक्ति हुनु पर्‍यो, श्रम जहा गरेपनि श्रम नै गर्ने हो, युवा श्रम यहि नेपालमै सदुपयोग गरौ, यहि सुन्दर भविश्य छ । अग्नेजीमा आई ए पास गरेका भुर्तेल बहुदलमा लागे, लोकतन्त्रको लागि लागि, गणतन्त्रको लागि पनि लागे तर केही परिवर्तन देखेनन् । अहिले कृषि क्रान्ति मा लागेका छन् ।

उनी भन्छन्, युवाहरूलाई अब भुक्त्याएर हुदैन, कृषि क्षेत्रमा लागौं, लगाऔं कृषिमा नै श्रम गरौ । तत्कालिन माओवादी भुमीगत जिवन विताउदा उनी भैरहवको देवकोटा चोकबाट २०६० साल साउन २० पक्राउ परी जेल ३ वर्ष सम्म जेल जिवन विताए । वि.स.२०६३ सालमा भैरहवा बाट पोखरा स्तानान्तरण गरी त्यहाबाट शान्ति प्रक्रियामा आएपछि, रिहा भएका थिए ।

कृषि फर्मको लागि अहिले सरकारी निकायबाट पनि अनुदान पाएका छन् भुर्तेलले राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डबाट केही समय पहिला १ लाख रुपैया अनुदान पाएका थिए भने केही प्रक्रियामा छन् । जिल्लाको जिल्ला कृषि विकास कार्यालय र जिल्ला पशु सेवा कार्यालयबाट पनि घासको विउ, भैसीलाई चाहिने आवश्यक विषाधी, माछाको लागि चाहिने आवश्यक उपकरणहरू पनि अनुदान पाएका छन् यसको अलवा विभिन्न समय समयमा प्राविधिक सहयोग तथा परामर्स समेत पाउदै आएका छन् ।

भैसी पालन कुरा केही अध्यायन गरेको र यसबाट राम्रो हुने अनुमानको साथ भैसी पालन व्यवसाय रोजेको बताउने उनले विमा सम्बन्धी निती आएको कारण केही सहज भएको बताउछन् । थारो, नव्याउने भैसी भएमा मासुको लागि समेत प्रयोग गर्न सकिने भएकाले खासै घाटा नभएको उनको भनाई छ । फर्म स्थापना भएपछि त्यस क्षेत्रमा सामाजिक रुपमा समेत प्रभाव परेको स्थानियको भनाई रहेको छ । नमुना पशु फर्मको रुपमा स्थापना भएको उक्त फर्मको वारेमा चर्चा परिचर्चा स्थानिय समुदायमा चल्ने गरेको छु(आखिर गरे त हुदो रहेछ, नु भन्ने छाप स्थानियमा परेको छ ।

- कृष्ण खनाल

वेमौसमी गोलभेंडा उत्पादनमा सफल लक्ष्मी एकीकृत कृषि व्यवसाय

काठमाडौंको टोखा स्थित सायको टोलमा विस २०६६ सालमा स्थापित लक्ष्मी एकीकृत कृषि व्यावसायिक कम्पनी प्रा.लि.आफुलाई परिपक्व कृषि फार्मको रुपमा स्थापित गर्न सफल भएको छ । यस कम्पनीले विभिन्न ९ वटा कृषिकर्म गर्ने लक्ष्य राखेको थियो । काम गर्दै जांदा कम्पनीले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय काठमाण्डौंबाट हाते ट्याक्टर सहयोग स्वरुप प्राप्त गरेको थियो भने जिल्ला पशु सेवा कार्यालय काठमाण्डौंबाट प्राविधिक सहयोग तथा गाउँविकास समिति टोखा सरस्वती कार्यालयबाट पनि केही सहयोग प्राप्त गर्‍यो ।

सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा विश्व बैकका प्रतिनिधि तथा आयोजना प्रमुख लगायतका प्रतिनिधिहरू

कृष्णमान श्रेष्ठ र उनकी पत्नी मिलेर चलाएको संस्थाले सुरुमा २० रोपनी जमिनमा गोलभेंडा खेती गरी ८० टन गोलभेंडा फलायो भने ५ रोपनीमा काउलीलाई ५ टन उब्जायो । त्यस्तै १५ रोपनीमा खेती गर्दा १८ टनसम्म सिमी बोडी लगायतका तरकारी उत्पादन भयो । ती तरकारीमध्ये गोलभेंडाको उत्पादकत्व ४ टनप्रति रोपनी देखियो भने काउली र अन्य तरकारी १,१ टनका दरले फलेको पाइयो । गोलभेंडा, प्रतिकिलोग्राम ३०, काउली २० र अन्य सिमि लगायतका तरकारी सरदर प्रति लीोग्राम ३० रुपैयाँमा विक्री गरेको विवरण संस्थासँग छ ।

यसरी तरकारी विक्रीगर्दा संस्थाले करिव ६५ लाख वार्षिक नाफा गरेको तथ्यांक छ । यसवीचमा संस्थाले नेपाल सरकारले सञ्चालनमा ल्याएको व्यावसायिक कृषि तथा व्यापार आयोजना (प्याक्ट)मा पूरक अनुदानका लागि प्रस्ताव हात्थ्यो र विभिन्न चरण पार गर्दै प्रस्ताव अनुदानका लागि छनोटमा पऱ्यो । फलस्वरुप २०७१ श्रावणदेखि १ वर्षका लागि प्याक्टबाट पूरक अनुदान पायो र ९५ लाख ९२ हजार रुपैया लागतमा तयार पारियो । स्वस्थकर वेमौसमी गोलभेंडा उत्पादन उपआयोजना । यसका लागि प्याक्टले ४३ लाख ४२ हजार ६ सय रुपैयाँ र अनुदानग्राही संस्थाले ५२ लाख ४२ हजार रुपैयाँ लगानी गर्ने सम्झौता पत्रमा हस्ताक्षर गरियो । यस अन्तर्गत १ सय वर्ग मिटर क्षेत्रफलमा बाँसबाट बनेको पोलिथिन टनेल निर्माण, फलामबाट बनेका २४ वटा पोलिथिन टनेल, तरकारी संकलन, प्याकिड तथा विक्रीकक्ष घर निर्माण, ४० रोपनीमा सिंचाइ गर्ने गरी थोपा सिंचाइ, २ सय ५० वर्ग फिट क्षमताको प्लास्टिक पोखरी निर्माण आदि गरिए ।

सम्झौता अनुसार कम्पनीले ३३ रोपनीमा गोलभेंडा, ४ रोपनीमा काउली, तथा ३ रोपनीमा सिमी बोडी लगायो । गोलभेंडाको उत्पादकत्व ६ टनप्रति रोपनी, सिमी बोडीको १ दशमलव २ टन र काउलीको प्रति रोपनी १ दशमलव ५ टन उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । यस व्यवसायबाट लक्ष्मी एकीकृत फार्मले वार्षिक ६८ लाख ७३ हजार रुपैयाँ बराबरको तरकारी विक्री गरी वार्षिक ३० प्रतिशत नाफा आर्जन गर्ने आशा छ । उपआयोजना सञ्चालनका क्रममा अनुदान सम्बन्धी जानकारी दिने होर्डिङ बोर्ड राख्ने तथा आवधिक रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने, स्थानीय एफएम रेडियो तथा टेलिभिजन मार्फत उपआयोजनाका गतिविधी प्रसारण गर्ने, वातावरण तथा सामाजिक सुरक्षाका उपाय अवलम्बन गर्ने आदि कार्यहरू समेटिएका छन् । दातु निकाय विश्व बैकले आफ्नो लगानीमा सञ्चालित परियोजनाहरूमा सामाजिक सुरक्षा तथा वातावरणीय सुरक्षाका उपाय अवलम्बन गर्ने कार्यलाई अनिवार्य शर्त मानेको छ । हाल उपआयोजना सम्पन्न भइसकेको छ । विश्व बैक, कृषि विकास मन्त्रालय तथा आयोजनाबाट नियमित अनुगमन भएका थिए ।

अनुगमन गर्दै आयोजनामा संलग्न सरकारी अधिकारीहरू

स्वस्थ पत्रकारिता विकास स्वतन्त्र र हक अधिकारको जगेर्ना, राष्ट्रिय सर्वमान्य प्रचलन र मान्यतालाई समायोजन गर्दै अगाडि बढ्नु आजको अपरिहार्य आवश्यकता हो ।

नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय
सूचना विभाग

Poverty becomes history in 10 years: PM Oli

Kathmandu, Prime Minister KP Sharma Oli has said no Nepali would die of hunger and malnutrition after ten years, for the poverty would be eradicated from the country.

Prime Minister Oli said this while inaugurating a programme relating to the zero hunger challenge initiative by 2025 here Sunday. With the increase in agricultural productions, people's dependency on agriculture would grow, he added. The PM said, "Use of barren land, irrigation, fertilizer and improved seeds and the modernization and commercialization of agriculture is government's top priority." On the occasion, PM Oli and Director General of the World Food Organisation, Jose Graziano da Silva, jointly inaugurated the programme releasing the report.

The report has incorporated different issues like distribution of foodstuff at different phases, stress on production of local agriculture productions,

use of barren land, irrigation facility and change in their food habit. Similarly, Vice-

guarantee of markets, among others.

According to the United Nations World Food Organisation, more than 87 million people are victim of starvation and malnutrition across the globe. Unequal distribution of foodstuff and discrimination are the main causes behind it.

At the programme, Minister for Agriculture Development, Haribol Gajurel, said around six million people in Nepal have been facing problems for a square of meal. They, however, have been facing the problem for lack of

Chairman of the National Planning Commission, Dr Yubraj Khatiwada, said the fertile land of Nepal should be brought to use while the WFO Director General said that food sovereignty is rights of people. According to the WFO, malnutrition in Nepal is high compared to other countries across the globe. Forty-one per cent children below five years are stunted. Most of the children from hilly and mountainous areas are suffering from malnutrition. Some 46 per cent population has been suffering it.

Agriculture in the 2016 climate change talks

Scientists have come together under the CGIAR Research Program on Climate Change and Food Security (CCAFS) to provide knowledge on agriculture to parties and observers preparing submissions for the climate negotiations scheduled for May 2016 in Bonn, Germany.

The working papers titled Adaptation Measures in Agricultural Systems: Messages to SBSTA 44 agriculture workshops and Agricultural practices and technologies to enhance food security, resilience and productivity in a sustainable manner: Messages for SBSTA 44 agriculture workshops relate to two topics for consideration in 2016 by the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice (SBSTA).

The first paper addresses the topic "Identification of adaptation measures, taking into account the diversity of the agricultural systems,

indigenous knowledge systems and the differences in scale as well as possible co-benefits including socioeconomic, environmental and gender aspects."

Adaptation Measures in Agricultural Systems: Messages to SBSTA 44 agriculture workshops examines adaptation measures in agricultural systems from research within CGIAR. It provides key considerations for implementing climate change adaptation measures within diverse agricultural systems in low-income and middle-income countries. The scientists also investigate the role of indigenous knowledge systems in implementation, as well as achieving scale in various contexts. Opportunities to achieve co-benefits, provision of finance and capacity building have also been considered.

Adaptation practices and technologies to enhance food security, resilience and productivity in a sustainable manner. Adaptation practices and technologies

to enhance food security, resilience and productivity in a sustainable manner.

The second paper addresses the topic 'Identification and assessment of agricultural practices and technologies to enhance productivity in a sustainable manner, food security and resilience, considering the differences in agro-ecological zones and farming systems, such as different grassland and cropland practices and systems.'

Agricultural practices and technologies to enhance food security, resilience and productivity in a sustainable manner: Messages for SBSTA 44 agriculture workshops presents a range of agricultural practices and technologies to enhance food security, resilience and productivity in a sustainable manner. These practices and technologies are implemented at field, farm and landscape scales. Their adoption and performance are conditioned by the social, economic and cultural context, making interventions at various, technological,

Hailstone damages crops in Kanchanpur

Kanchanpur : The hailstone coupled with rainfall occurred Sunday night has caused massive damages to crops including wheat and musuro pulse. The farmers in Bedkot, Jhalari, Pipaladi, Dekhatbhuli, Shankarpur and some other areas witnessed more damages from the hailstone.

Farmer Maniram Chaudhary of Jhalari Pipaladi-3 shared that the crops that were almost ready for harvesting were damaged from hailstone and rainfall. He said that production of wheat is expected to go down sharply after the hailstone hit the wheat plants.

Likewise, Basanti Chaudhary said that the hailstone has also caused a heavy damage to the vegetables

Minister Gajurel hints at special programmes for farmers

Kalैया : Minister for Agriculture Haribol Gajurel has said that the government was planning to unveil special programmes in agriculture sector to uplift the farmers' living standards.

Inaugurating a programme for the mechanization in paddy farming at Dumarbana in Bara district today, Minister Gajurel appealed to the farmers to use advance technology for the commercialisation of the agriculture.

On the occasion, Secretary at the Ministry of Agriculture Uttam Kumar Bhattarai, Director General at Department of Agriculture Dr Yubak Dhoj GC, former lawmaker Jayaram Dahal and other speakers shed light on different aspects for farmers' self-dependency and overall development of the agriculture sector.

Meanwhile, Minister Gajurel inaugurated the 20th anniversary of the Dumarbana-based Sana Kisan Agriculture Cooperatives Limited and said that development of the agriculture was the major aspect as it was the country's backbone.

organizational, institutional and political levels important in determining outcomes.

In both papers, scientists identify and assess on-farm and beyond-farm interventions around both adaptation measures and agricultural practices and technologies to enhance food security. The scientists used case studies to illustrate how adaptation measures and agricultural practices and technologies have been applied in various contexts.

Although there is a range of entry points to initiate adaptation action in the agricultural sector, context specific needs will determine the choice and configurations of adaptation measures. Agricultural practices and technologies also need to take into account the differences in agro-ecological zones and farming systems, since projected climate change

impacts on these systems will vary. Considering the diversity within agricultural systems, there is no silver bullet that can be applied in all contexts. Various planning tools and approaches are available to support planning and implementation of adaptation measures, as well as agricultural practices and technologies to enhance food security, resilience and productivity in a sustainable manner. Among team were scientists from the World Agroforestry Centre (ICRAF) who co-authored chapters on national planning, as well as finance, economic incentives and value chain interventions as adaptation measures in agricultural systems. Also co-authored was a chapter on forestry and agroforestry as agricultural practices and technologies that contribute to enhancing food security, resilience and productivity in a sustainable manner.

BY : SUSAN ONYANGO

सिंचाइका लागि चापाकलको प्रयोग गर्दै पाल्पाली किसान

पाल्पा । कृषि उत्पादनका लागि महत्वपूर्ण सिंचाई सुविधा नहुँदा किसानहरू मारमा पर्ने गरेका छन् । सरकार कृषि उत्पादकत्व बृद्धि गर्ने भाषण छोट्टे तर उत्पादकत्व बृद्धि गर्नका लागि आवश्यक सिंचाई सुविधा पुऱ्याउन भने चासो दिँदैन । तर अहिले सिंचाइको समस्या भोगिरहेका पाल्पाका किसानले चापाकललाई बलियो र भरपर्दो माध्यम बनाई खेती गर्न थालेका छन् । भौगोलिक बनेटका दृष्टिकोणबाट पहाडी जिल्ला भए तापनि तराईका जिल्लामा जस्तै सिंचाइका लागि चापाकल प्रयोग गरी यहाका किसानले तरकारीखेती गर्दै आइरहेका छन् । जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले चापाकल निर्माणका लागि अनुदान रकम उपलब्ध गराएपछि, किसानलाई

वरदान सावित भएको छ । सिंचाइका लागि मदनपोखरा, तानसेन नगरपालिकाका- १४, तैल्घा र रामपुर नगरपालिकाका एक हजारभन्दा बढी किसानले जमिनमुनिको पानी चापाकलबाट तानेर स्पिडकलको सहायताले व्यावसायिक रूपमा तरकारीखेती गरेका छन् । पुरानो तथा परम्परागत सिंचाइ प्रविधिको तुलनामा यो प्रविधि अत्यन्त सुलभ तथा सजिलो, कम लागत, एक पटकको लगानीले २० वर्षसम्म उपयोग गर्न सकिने भएका कारण पुरानो प्रविधिलाई विस्थापित गरी नया प्रविधिलाई स्थापित गरेको किसान बताउँछन् । जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले यो प्रविधिको उपयोग गर्ने किसानका लागि एकमुष्ट रूपमा रु सात

हजार ५०० रकम उपलब्ध गराएको कृषि प्रसार अधिकृत वैकुण्ठनाथ खनालले जानकारी दिएका छन् । “यस प्रविधिबाट व्यावसायिक रूपले तरकारीखेती गर्ने किसानका लागि मात्र नभई अन्य खेती सिंचाइका लागि पनि सहज भएको छ” उनले बताए । सिंचाइका लागि चापाकल उपयोगमा आउन लागेपछि पछिल्लो समय युवामा व्यावसायिक कृषितर्फ आकर्षण बढेको छ । जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको सिफारिसमा कृषि विकास बैंकमार्फत सिंचाइका लागि पाइप खरिदमा ६० प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराएको ठाडामा पुरानो प्रविधिलाई एकाएक विस्थापित गरी नया प्रविधिलाई किसानले आगाल्दै आएका छन् ।

रायो साग बिक्री गरेर लाख कमाई

बागलुङ । जिल्लामा बसेर हरियो साग बेचेर वार्षिक एक लाख कमाउ सकिन्छ भन्ने कुरा नपत्याउनेहरूका लागि बागलुङ जिल्लाको रायडाँडाकी ५५ वर्षीय पवित्रा थापले प्रमाणित गरेर देखाईदिएकी छिन् । आफूले जानेको सीपलाई प्रयोग गरेर आय आर्जन गर्ने हो । ग्रामिण महिलाहरू आर्थिक रूपमा सक्षम हुन सकेका छैनन् भन्ने कुरालाई यसले गलत सावित गरिदिएको छ । पवित्रा थापाले रायोको साग बेचेरै आफ्नो जीवन गुजारा मात्र होइन राम्रै आम्दानी गर्न सफल भएकी छिन् । गाउँमा सडक यातायातको सुविधा पुगेपछि तरकारी खेतीले व्यावसायिकता हासिल गर्न सफल भएको छ । सदरमुकामदेखि रायडाँडा जोड्ने कृषि सडक बनेपछि गाडाको कृषि उत्पादनले बजार पाएको छ । “बजारमा सागको माग छ, रायडाँडाको साग भनेपछि सबैको रोजाइमा पर्छ”, थापाले भनिन् - “पहिले(पहिले साग त्यत्तिकै कुहिएर

जान्थ्यो, गाईबस्तुलाई खुवाउनुपर्थ्यो, सिन्की बनाउने चलन थियो, अहिले बजारमा बिक्री हुन्छ ।” अहिले साग प्रतिकिलो रु ३५ देखि रु ४० सम्ममा बिक्री हुने गरेको उनको भनाइ छ । थापाले घर आसपासका वारीमा व्यावसायिक रूपमा सागको खेती गर्दै आएकी छिन् । सागसँगै उनले अन्य तरकारी वाली पनि उत्पादन गर्दै आएकी थापाले काउली, बन्दागोभी, गाजर, धनियाँ पनि आफ्नो उत्पादन बनाएकी छिन् । थापामात्रै नभएर उनको परिवारले पनि खेतीपातीमा सघाउँदै आएको छ । उनका ६० वर्षीय श्रीमान् लक्ष्मण थापा र छोराछोरीसमेत कृषि उत्पादनमा खट्ने गरेका छन् । अब तरकारीखेतीसँगै व्यावसायिक बाखापालनलाई अधि बढाउने योजनामा उनी रहेकी छिन् । थापासँगै रायडाँडाका अन्य किसानले पनि व्यावसायिक सागखेती गर्दै आएका छन् । अन्य तरकारी वालीको तुलनामा सागखेतीलाई त्यहाका किसानले प्राथमिकता दिने गरेका छन् ।

पशु औषधीमा कालोबजारी

म्याद गुज्रिएका पशु औषधी बजारमा फालाफाल

काठमाडौं । पशु पन्छीका लागि प्रयोग गरिने औषधीदेखि भिटाभिनसम्म नक्कली बिक्री वितरण भईरहँदा पनि सरोकारवाला निकाय मौन देखिन्छ । औषधी बिक्री वितरण गर्नका लागि स्वीकृत प्रदान गर्ने देखि बजार अनुगमन गर्नेसम्मको अधिकार प्राप्त गरेको औषधी व्यवस्था विभाग पशु औषधीलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यमा सक्रिय हुन सकेको देखिँदैन । पशु औषधी मानव स्वास्थ्यसँग पनि प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने भएको भएपनि त्यसलाई नियमित रूपमा अनुगमन नगर्दा किसानहरू एकातिर मारमा परेका छन् । भने अर्कोतिर उपभोक्ताहरूले पनि अदृश्य किसिमले विष सेवन गरिरहेका छन् । अहिले काठमाडौं उपत्यका लगायतका विभिन्न शहरका भेटेरीनरीहरूमा कृबुरामा घ्यार घ्यार भएको अवस्थामा प्रयोग गरिने हल्याण्डमा उत्पादन गरिने TYLOSIN

RARTRATE नामक म्याद गुज्रिएका औषधीहरू बिक्री भईरहँदा पनि औषधी व्यवस्था विभागका कर्मचारीहरू आर्थिक प्रलोभनका कारण म्याद गुज्रिएका औषधीलाई नक्कली ट्याग लगाए बजारमा बिक्री गरिरहँदा मौन बसिरहेका छन् । अहिले बजारमा बिक्री भईरहेको सो औषधीको नक्कली ट्यागमा उत्पादन गर्ने कम्पनीको नाम समेत देखिँदैन । पुरानो म्याद, कम्पनीको नाम समेत भएको स्टीकर हटाएर म्याद गुज्रिएको ती औषधीरू बजारमा बिक्री गरिएको छ । हल्याण्डमा उत्पादन हुने सो औषधी नेपालका लागि बिक्री वितरण गर्दै आईरहेका युवराज गुरुङसँग सम्पर्क गर्दा उनको मोवाइल उठेन ।

चिनी उद्योगमा तालावन्दी

नवलपरासी । नवलपरासीका उखु किसानहरूले जिल्लाको गड्गापुरस्थित ‘इन्दिरा एग्रो एन्ड सुगर्स मिल’मा किसानले अनिश्चितकालीन तालावन्दी गरेका छन् । उखु किसानहरूले पाउनु पर्ने उखुको भुक्तानी नदिएको भन्दै किसानले सो उद्योगमा विहीवारदेखि तालावन्दी गरेका हुन् । उखु कृषक समितिका अध्यक्ष उमेशचन्द्र यादवका अनुसार रु दुई करोड बढी रकम चिनी कारखानाले किसानलाई भुक्तानी दिएको छैन । किसानहरूले पाउनु पर्ने भुक्तानी पटक पटक माग गर्दा पनि मिल मालिकले रकम नदिएपछि, वाध्य भएर तालावन्दी गरिएको किसानहरूले बताएका छन् । तालावन्दी गरिएपछि चिनी उत्पादनदेखि बिक्री वितरणसम्मको सबै काम ठप्प भएको छ । किसानको बक्यौता रकम दिलाउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय र उखु उत्पादक कृषक समितिले चासो नदेखाएको पीडितको आरोप छ ।

हरेकवर्ष २८ मेट्रिकटन धूलो दूध भारतबाट आयात हुने गरेको खुलासा

काठमाडौं । हरेक वर्ष असोज महिनादेखि फागुन महिनासम्म किसानहरूले उत्पादन गरेको दूधलाई सहज बजारीकरण गर्न नसक्दा मिल्क होलिडे हुने गरेकाले किसानहरू दूध उत्पादन क्षेत्रबाट नै पलायन हुने खतरा बढेको सरोकारवालाहरूले बताएका छन् । पशुपंक्षी विकास मन्त्री, राज्य मन्त्री र सचिव समेतको उपस्थितिमा दूध उत्पादन गर्ने किसानहरू पलायन भईरहेको त्यसलाई रोक्न मन्त्रालयले तत्काल उपाय अवलम्बन नगरे केही वर्षभित्रै मुलुकमा दूध उत्पादनमा कमी आई दूधको अभाव हुन सक्ने बताए । असोजदेखि फागुनसम्म मिल्क होलिडेको अवस्था आउने र फागुनदेखि असारसम्म दूध उत्पादन कमी हुने हुनाले किसानहरू विस्तारै पेशाबाट पलायन हुन लागिरहेको बताइएको छ । अहिले डेरी उद्योगहरूलाई दूध अभाव भएको भन्दै वाध्यभएर भारतबाट धूलो दूध ल्याउनु परेको उद्योगीहरूले बताएका छन् । दूध उद्यमी अरनिको राज भण्डारीले हरेक वर्ष २ करोड ५० लाखको धूलो दूध भारतबाट आयात गर्नु परेको बताए । अहिले निजी क्षेत्रका डेरीहरूलाई दूध अभाव भएको भन्दै दूध निजी क्षेत्रबाट उत्पादन हुने दूधमा कमी आएको समेत उनले बताए । किसानहरूले लागत नभएको गुनासोको बारेमा समेत बोल्दै राजभण्डारीले किसानहरूले पशुवस्तुलाई प्रयोग गरिरहेको आहार महंगो भएका कारण पनि दूध उत्पादन लागत किसानहरूलाई बढेको उल्लेख गरे । उनले कच्चा दूधको गुणस्तर नहुँदा समस्या परेको समेत बताए । नेपालमा दूधको उत्पादन कमी हुन थालेको र चैत्रबाट दूध अभाव हुँदा वाध्य भएर नै हरेक वर्ष दूध अभाव हुँदा निजी क्षेत्रले २८ मेट्रिक टन धूलो दूध भारतबाट आयात गर्नु परेको समेत उनले खुलासा गरे

दूध अभाव भन्दै व्यवसायीले मागे अनुदान

काठमाडौं । पशुपंक्षी विकास मन्त्रालय विभाजन पश्चात दुग्ध उत्पादन क्षेत्रको विकास गरी मिल्क होलिडे हुन नदिने सो मन्त्रालयले आयोजना गरेको छलफल कार्यक्रममा अधिकांश डेरी उद्योग सञ्चालकहरूले सरकारसँग अनुदान माग गरेका छन् । पशुपंक्षी विकास मन्त्री शान्ता मानवीले किसानहरूले उत्पादन गरेको दूध मिल्क होलिडे भएका कारण किसानहरू मारमा पर्ने गरेको विगतलाई कोट्याउँदै अवका दिन मिल्क होलिडे हुन नदिने कसरी अगाडि बढ्ने भन्दै सरोकारवाला संस्थाका अगुवाहरूसँग सुझाव माग गर्दा अधिकांश डेरी उद्योगीहरूले मिल्क होलिडे हुन नदिन सरकारले अनुदान बढाउनु पर्ने माग गरेका छन् । ३ वर्षमा दूधमा आत्मनिर्भर बनाउनका लागि मन्त्रालयले विभिन्न खाले कार्यक्रम सहित चालिस बुँदे प्रतिबद्धता ल्याएको बताउँदै त्यसका लागि सबै क्षेत्रबाट सहयोग हुनु पर्ने समेत मन्त्री मानवीले बताएकी छिन् । तर मिल्क होलिडे हुन नदिने उपायका रूपमा राज्यले दूधको खपत बढाउने कामलाई प्राथमिकता दिनु पर्ने, दुग्धजन्य पदार्थको विविधिकरणलाई जोड दिन सके मिल्क होलिडेको न्यूनिकरण हुन सक्ने बताइएको छ ।

बंगुरको मासुमा हामी आत्मनिर्भर छौं

डा. विमलकुमार निर्मल
कार्यक्रम निर्देशक
पशु उत्पादन निर्देशनालय

० नेपालमा बंगुरको उत्पादन बढी भयो तर खपत छैन भन्छन् नि ?

बंगुरको उत्पादन बढी भएको तर खपत नभएको भन्ने कुरा ठिकै हो । तर यस्तो भएको लगभग एक वर्ष मात्र भएको छ । बंगुर व्यवसाय गर्ने बढे, नेपाल सरकारले युवा लक्षित बंगुर पालन कार्यक्रम उपलब्ध गरायो । पशु सेवा विभाग, पशु उत्पादन निर्देशनालयबाट पनि बंगुर सहकारी कार्यक्रम दियो । गत वर्षदेखि बंगुर मिसनका कामहरु भईरहेका छन् । हामीसंग पशु सेवा अनुवांसिक श्रोत संरक्षण अन्तर्गत पनि बंगुर र सुंगुरको परिणामहरु बढी भए । वास्तवमा भन्ने हो भने नेपालमा बंगुर खाने केही खास जनजातीका मानिसहरु छन् र अर्को पक्ष कुखुरा र बंगुर पाल्ने कुरा पर्यटकलाई पनि लक्षित गरिएको पनि देखिन्छ । यो वर्ष भूकम्प, नाकाबन्दीका कारण पनि उत्पादित बंगुरहरु खपत नभएको हो ।

० त्यसो भए नाकाबन्दीका कारणले बंगुर खपत नभएको ?

त्यो मात्र कारण हो भन्न मिल्दैन । खास गरी भारतमा बंगुर खाने मान्छे छन् तर त्यहाँ उत्पादन हुँदैन । त्यो हाम्रो लागि ठूलो बजार हो त्यसले केही असर त पक्कै गर्दछ । अर्को संसारको सबैभन्दा बढी बंगुरको मासु खाने ठूलो बजार भनेको चीन हो । त्यहाँ २० देखि २५ प्रतिशतसम्म

बंगुरको मासु खपत हुने गर्दछ । त्यसकारण हामीले चीनलाई पनि लक्षित गरेर उत्पादन गरेका छौं । नेपालमा आउने पर्यटकका लागि र निर्यात प्रवर्द्धन नै नेपालमा उत्पादन भएको बंगुर खपन गराउने उद्देश्यले हामीले काम गरिरहेका छौं ।

० नेपालमा उत्पादन भएको बंगुर निर्यात प्रवर्द्धनको कुरा गर्नु भो तर गुणस्तरका कारण सम्भव छ ?

नेपालमा एउटा चलन के रहिआयो भने केही वर्षसम्म सबैले पाठापाठीको लागि बंगुर पालन गर्ने गलत कुरा चल्थो । त्यसलाई हटाउन बंगुर पालनमा मिसन ल्याएका छौं । बंगुर पालन पनि कुखुरा जस्तै हुनु पर्दछ । एउटा किसानले पोथी पालोस, त्यसको बच्चा अर्कोले लिएर जाओस् । फेरि अर्को त्यसबाट व्यवसाय गरोस् भन्ने सोच हो । जुन निर्यातको कुरा भयो हामी डब्लु टि ओको सदस्य हौं । त्यसले निर्यात गर्ने कुरामा असर गर्ला जस्तो मलाई लाग्दैन । नेपालमा ५० देखि ६० प्रतिशत बंगुर पालन पूर्वाञ्चल छ । त्यहाँ हामीले भ्याक्सिनेशन नियमित गर्ने र पशु स्वास्थ्यमा ध्यान दियो र खोरेत र स्वाइनफ्लू रोग छैन भन्ने प्रमाणित गर्न सक्यौं भने हाम्रो भुटान हाम्रो लागि सुरक्षित बजारका रूपमा र निर्यातका लागि सहजता पनि पाउने छ ।

० अहिले बंगुर उत्पादन किसानहरु

जति आकर्षित छन्, बजारीकरणका कारण ती किसान पलायन हुने अवस्था पनि आयो भन्छन् नि ?

वास्तवमा भन्ने हो भने यो वर्ष धेरै किसानहरुलाई धोका भएको छ । अब हामीले दुईवटा काम गर्नु पर्दछ । बजार भन्दा पनि बंगुरको लागि एउटा वधशाला व्यवस्थित हुनु आवश्यक छ । परम्परागत रूपमा भाला रोपेर गरिने वधका कारण मासुको गुणस्तरमा कमी हुन आएको छ । त्यसका कारण वैज्ञानिक ढंगले बंगुर वध गर्ने र अर्को कुरा वध गरिएको बंगुर रोग नभएको फार्मको हो र मासु स्वस्थ छ भन्ने प्रमाणित भेटेरीनरी चिकित्सकबाट गराउने हो भने नेपाल कै बजार विशेष गरी ठूला स्टार होटलहरुमा नै पनि गर्न सकिन्छ । नेपालमा उत्पादित सामग्री गुणस्तर हुँदैन भन्ने दिमागमा परेको छ । त्यसलाई चिर्न सक्नु पर्दछ । हामीले बंगुर पाल्दा परम्परागत रूपमाबाट होइन वैज्ञानिक तवरले स्वस्थ रूपमा पाल्नु सक्नु पर्दछ । किसानहरु पलायन हुने अवस्था आउँदैन । जब आफूले पालेको बंगुर स्वस्थ छ । त्यसबाट उत्पादित मासु गुणस्तरीय छ भन्ने ढक्क आफै हुन सक्नु पर्दछ । बंगुर पालन गर्ने किसान वा व्यवसायीहरुले काठमाडौं हरेक रेष्टुरेण्टमा कम्तिमा मेनुमा बंगुरको परिकारहरु पनि राख्ने अवस्था सिर्जना

गर्नु पर्दछ । त्यसो गर्न सक्यौं भने विस्तारै हामी बंगुरबाट नै राम्रो आम्दानी गर्न सक्छौं ।

० बंगुरको मासुका लागि त्यसो भए नेपाल आत्मनिर्भर छ ?

हो बंगुरका मासुका लागि हामी आत्मनिर्भर छौं । अरु पशुकोजस्तो बंगुरको मासु आयात गर्नु पर्दैन । यसको बजार पनि फस्टाउँदै गईरहेको छ । अब हामी विश्व बजारमा पनि प्रवेश गर्न सक्छौं । तर हामीले यसमा हामीले रोग छैन, गुणस्तरको ग्यारेण्टी दिन सक्नु पर्दछ । वैज्ञानिक प्रविधिबाट वधशालामा पनि समस्या छैन भन्ने जानकारी दिने र केही कोल्ड स्टोरेजहरु पनि भयो भने हामीलाई विदेश निर्यात गर्नका लागि सहज हुन्छ ।

० जस्तै भुटानको कुरा गर्नु भएको थियो सहज छ ?

सहज छ । हामीले भुटान निर्यात गर्नका लागि भारतको बाटो भएर जानु पर्दछ । भारतले भुटान जाने बाटो दियो भने अहिले बंगुर पालन गरिरहनु भएका निजी क्षेत्रबाट नै भुटानका लागि निर्यात गर्न सक्नु हुन्छ ।

० बंगुर पालन गर्ने व्यवसायीले बजारीकरण कहाँ गरौं भन्ने समस्या छैन ?

छैन । ठूला ठूला व्यवस्थित रूपमा बंगुर पालन गरिरहनु भएका

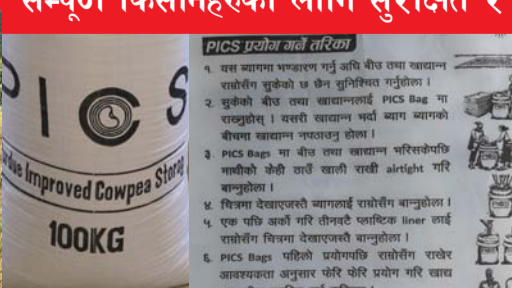
व्यवसायीहरुले प्लेनबाट भए पनि भुटानमा बंगुरको मासु निर्यात भईरहेको छ । अन्य देशमा पनि गईरहेको छ । सबैभन्दा ठूलो बजार चीन हो । अहिले चीनले रांगाभैसीका मासु लगेको छ । चीनमा बंगुरको मासुका लागि पनि प्रयास गर्ने हो भने सक्छौं । तर उनीहरुलाई पनि बंगुरको मासु निर्यात गर्नका लागि गुणस्तरीयताको लागि प्रमाण सहित दिन सक्नु पर्दछ । यदि त्यो हामीले गर्न सक्छौं भने चीन सहज रूपमा निर्यात गर्न सकिन्छ ।

० गुणस्तरताका लागि किन ध्यान नदिएको छ ?

नेपालमा अहिलेसम्म जति उत्पादन भईरहेको छ । त्यति नेपालमै खपत हुन्छ । हेर्दा धेरै देखिन्छ तर पनि आजसम्म १० लाख बंगुर हामीसंग छैन । नेपालमा नयाँ पर्वहरु आउंदा बंगुरको माग बढ्दछ । बंगुर पाल्ने केही निश्चित जातहरु छन् । अहिले ब्राम्हणहरु पनि आएका छन् । बंगुरको मासु उत्पादन भएपछि समस्या बजारको छैन । खासगरी बंगुरको मासुको गुणस्तरका लागि दाना खान नदिने परम्परागत रूपकै आहार खाउने गरेका कारण गुणस्तर आउन सक्दैन । गुणस्तरीय मासु उत्पादन गर्नु पर्दछ भन्ने जान्दा जान्दै पनि व्यवसायीहरुले ख्याल गरेको पाईँदैन । ० वैकुण्ठ भण्डारी

**भूकम्पले घर छैन !
धान सुरक्षित गर्न ठाउँ छैन**

**तर पनि मलाई केही डर छैन ! किनकी
अमेरिकी प्रविधिबाट नेपालमै उत्पादित तीन लेयरको PICS मैसँग छ
सम्पूर्ण किसानहरुका लागि सुरक्षित र हावा नछिर्ने अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको व्याग**

NAF Seeds Pvt.Ltd
Natole, lalitpur
Phone : 5538748 Fax : 5534428
Website: www.nafseed.com